

Hlučnost povrchů vozovek – současný stav Měření metodou CPX

Ing. Vítězslav Křivánek, Ph. D.
Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.

Měření pozemních komunikací metodou CPX

Normy:

- ISO/DIS 11819-2 Acoustics - Measurement of the influence of road surfaces on traffic noise - Part 2: The close-proximity method (03/2017)
- ISO/TS 11819-3 Acoustics – Method for measuring the influence of road surfaces on traffic noise – Part 3: Reference Tyres (03/2017)
- ISO/TS 13471-1 Acoustics — Temperature influence on tyre/road noise measurement — Part 1: Correction for temperature when testing with the CPX method (03/2017)

Poznámka: Překlad normy ISO 11819-2 platný od 04/2018, překlad normy ISO 11819-3 platný od 10/2018. (Česká agentura pro standardizaci (ČAS, dříve ÚNMZ), TNK 8 Akustika.)

Obrusné vrstvy se sníženou hlučností

- **TP 259 - Asfaltové směsi pro obrusné vrstvy se sníženou hlučností**
  - Národního předpis technických podmínek Ministerstva dopravy ČR.
  - Plně integrovány do Systému jakosti v oboru pozemních komunikací.

Dostupné na:

http://www.pjpk.cz/data/USR_001_2_8_TP/TP_259_2017.pdf

Obrusné vrstvy se sníženou hlučností

TP 259 - Asfaltové směsi pro obrusné vrstvy se sníženou hlučností

- Dokument formuluje zásady a pracovní postupy, které umožňují navrhovat, provádět a ověřovat technické parametry asfaltových směsí pro akustické asfaltové vrstvy.
- **Příloha A - Údržba a provozování asfaltových obrusných vrstev se sníženou hlučností.** (Upravuje principy dobré praxe při údržbě a provozování obrusných vrstev se sníženou hlučností, kde byly uplatněny směsi dle TP 259.)
- **Příloha B - Postup pro prokazování a sledování účinku snížené hlučnosti na styku obrusné vrstvy a pneumatiky pojíždějícího vozidla.** (Popisuje vymezení akustické životnosti asfaltové obrusné vrstvy se sníženou hlučností, metodiku stanovení snížení hlučnosti v porovnání s referenční hodnotou a zhoršení charakteristik emise hluku v čase po provedení monitorovacích měření.)

Obrusné vrstvy se sníženou hlučností

- **Dlouhodobé hodnocení hlučnosti povrchů vozovek**

- Certifikovaná metodika Ministerstva dopravy ČR.

Vydáno „knižně“:

KŘIVÁNEK, Vítězslav et al. Dlouhodobé hodnocení hlučnosti povrchů vozovek. Certifikovaná metodika. Brno: Centrum dopravního výzkumu, v. v. i., 2017. 52 s. ISBN 978-80-88074-53-3. Tato metodika vznikla za finanční podpory TA ČR. (Schváleno Ministerstvem dopravy č. j. 122/2017-710-VV/1 ze dne 18. 12. 2017.)

Dlouhodobé hodnocení hlučnosti povrchů vozovek

T A
Č R

Program Alfa

Obrusné vrstvy se sníženou hlučností

Dlouhodobé hodnocení hlučnosti povrchů vozovek

- Dokument popisuje měření a hodnocení akustické charakteristiky povrchů vozovky pozemních komunikací metodou CPX.
- Jsou prezentovány agregované výsledky z měření v terénu na území ČR v rámci výzkumných projektů TA01030459, TA04021486 (2012 – 2017; změřeno a vyhodnoceno i v rámci opakovaných periodických měření přes 4 000 km).
- **Příloha A – Používaný měřicí systém pro sběr dat pomocí metody CPX.** (Popisuje možnost jak provést měření dle metody CPX.)
- **Příloha B – Dílčí výsledky získané metodou CPX, příklady měření a porovnání.** (Popisuje a prezentuje dílčí vyhodnocení dlouhodobého sledování vybraných lokalit pozemních komunikací, se zaměřením na porovnání běžné a nízkohlučné obrusné směsi.)
- **Příloha C – Další korekční koeficienty.** (Popisuje vztah dalších vlivů ke zvýšení generované hlučnosti při odvalování pneumatiky po pozemní komunikaci.)

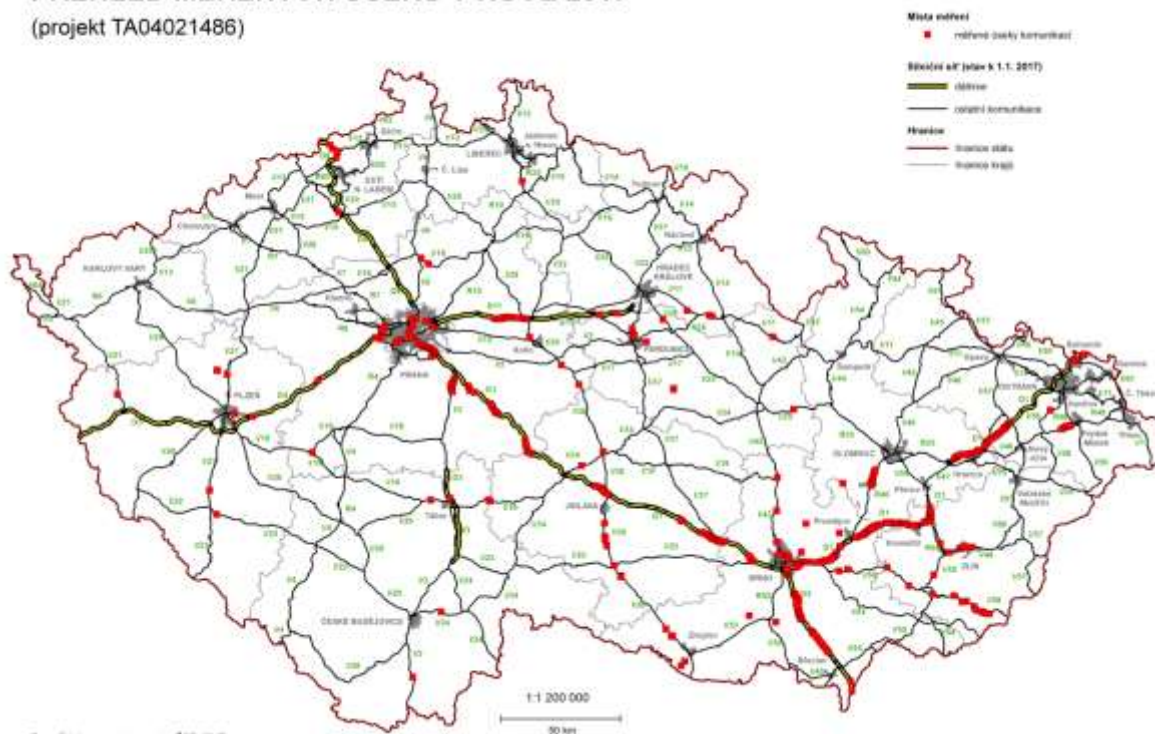
Obrusné vrstvy se sníženou hlučností

Dlouhodobé hodnocení hlučnosti povrchů vozovek

- Od roku 2012 – 2014 v rámci projektu TA04021486
- Od roku 2015 – 2017 v rámci projektu TA01030459
- Komplexní měřicí systém CPX je na základě získaných praktických zkušeností a podmětů neustále inovován, mnohé aplikace jsou chráněny duševním vlastnictvím

PŘEHLED MĚŘENÝCH ÚSEKŮ V ROCE 2017

(projekt TA04021486)

Obrusné vrstvy se sníženou hlučností

Dlouhodobé hodnocení hlučnosti povrchů vozovek

Povrch:	Rychlost 50 km/h				Rychlost 80 km/h			
	Stáří [rok]				Stáří [rok]			
	0	2	5	10	0	2	5	10
ACO 11								
ACO 16								
BBTM 5								
BBTM 8								
CBK – juta								
CBK – striáž								
CBK - negativní striáž								
CBK – vymývaný povrch								
Dlažební kostky								
EMK								
PA 8								
SMA NH 8								
SMA 11								
Zámková dlažba								
	-1	0	+1					

Další dodatečné korekce na hlučnost povrchu pozemní komunikace:

Stav vozovky pozemní komunikace

Další korekce:

VDZ typu II. - profilované nebo strukturované se zvučícím a vibračním efektem

+5,0 až +9,0

Přejezdová konstrukce přes železniční přejezd v jedné rovině s navazujícím úsekem pozemní komunikace z pryžových panelů

+0,5 až +1,0

Přejezdová konstrukce přes železniční přejezd nevyrovnaná v jedné rovině s navazujícím úsekem pozemní komunikace (tzv. „s hrby“)

+2,5 až +5,5

Zpomalovací práh (zámková dlažba)

+4,5 až +6,5

Výrazné výtluky na vozovce

+2,5 až +5,5

Výrazně vyjeté koleje na vozovce popřípadě výraznější nerovnosti

+1,5 až +2,5

Vysprávký vozovky způsobující nerovnosti na povrchu (nestejná výška)

+2,0 až +4,5

Významné vertikální posunutí desek CBK krytů na spáře (schůdky)

+2,5 až +5,5

Obrusné vrstvy se sníženou hlučností

Hodnocení

- V TP 259 jsou definovány **technické limity** pro obrusné směsi se sníženou hlučností.
(ŘSD definuje i v zadávací dokumentaci „V případě použití asfaltových směsí dle TP 259, musí být provedeno měření a hodnocení hlučnosti povrchu obrusné vrstvy metodou CPX dle TP 259.“)
- Měřením dle TP 259 nelze prokázat dodržení hygienických limitů dle ISO 1996-2.
- Naopak měřením dle ISO 1996-2 nelze prokázat, že vlastní povrch má sníženou hlučnost.

Technické limity pro obrusné vrstvy se sníženou hlučností dle TP 259

- **! Při posuzování snížení hlukové emise je velmi důležité, jaký byl pro posouzení efektu této úpravy zvolen výchozí stav !**
- Na základě provedených měření in-situ i zahraničních zkušeností je referenční ekvivalentní hladina akustického tlaku A styku pneumatika/vozovka stanovena hodnotou:
  - 90 dB pro rychlost 50 km/h
  - 98 dB pro rychlost 80 km/h

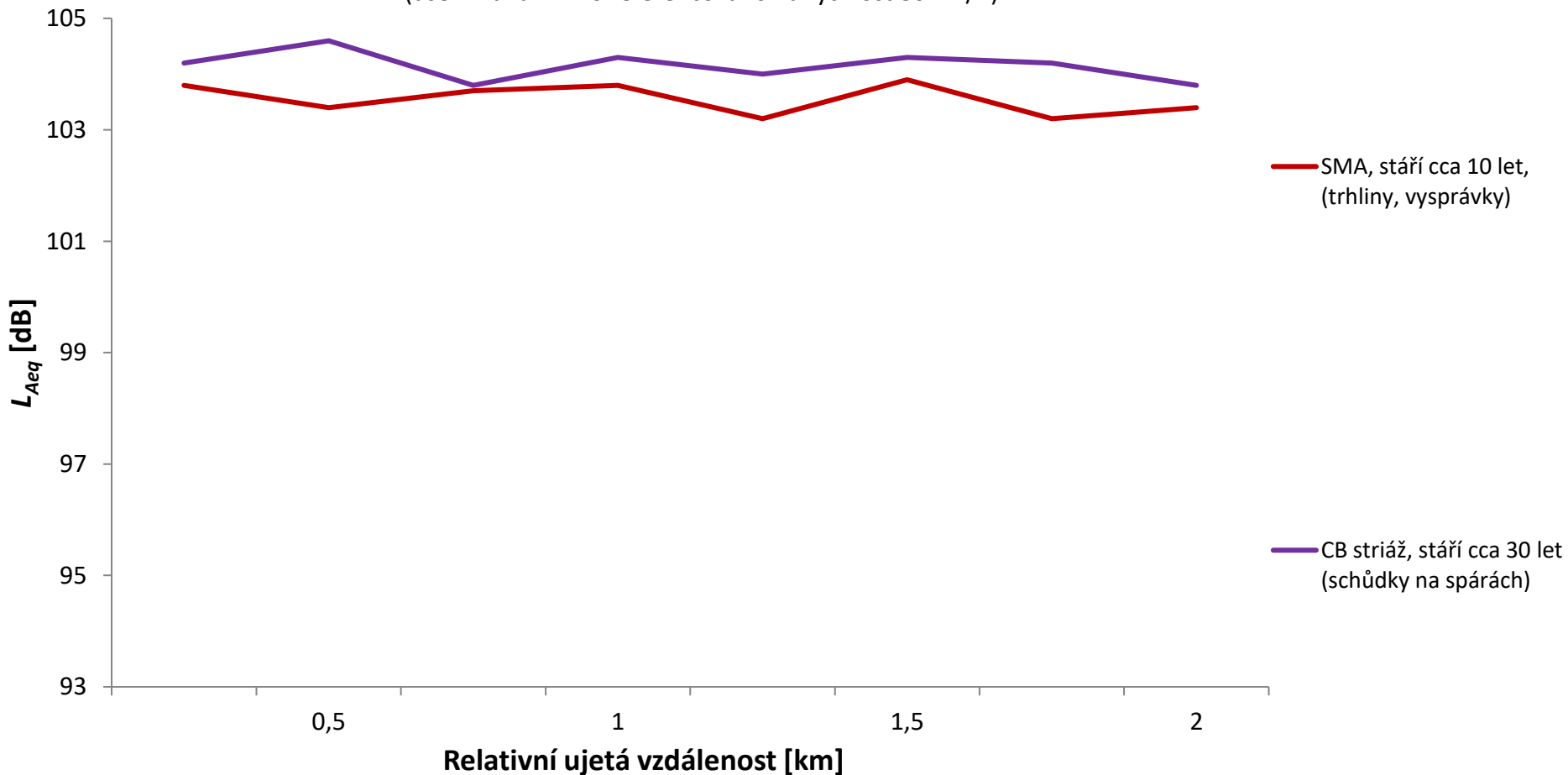
při použití SRTT pneumatiky P1 (dle ISO/TS 11189-3, Uniroyal Tigerpaw 225/60 R16 – definice v ASTM F2493:2014).
- Definováno v TP 259 „Asfaltové směsi pro obrusné vrstvy se sníženou hlučností“ i v certifikované metodice „Dlouhodobé hodnocení hlučnosti povrchů vozovek“

Referenční ekvivalentní hladina akustického tlaku A

Ukázka hlučnosti povrchů vybraných úseků pozemní komunikace D1

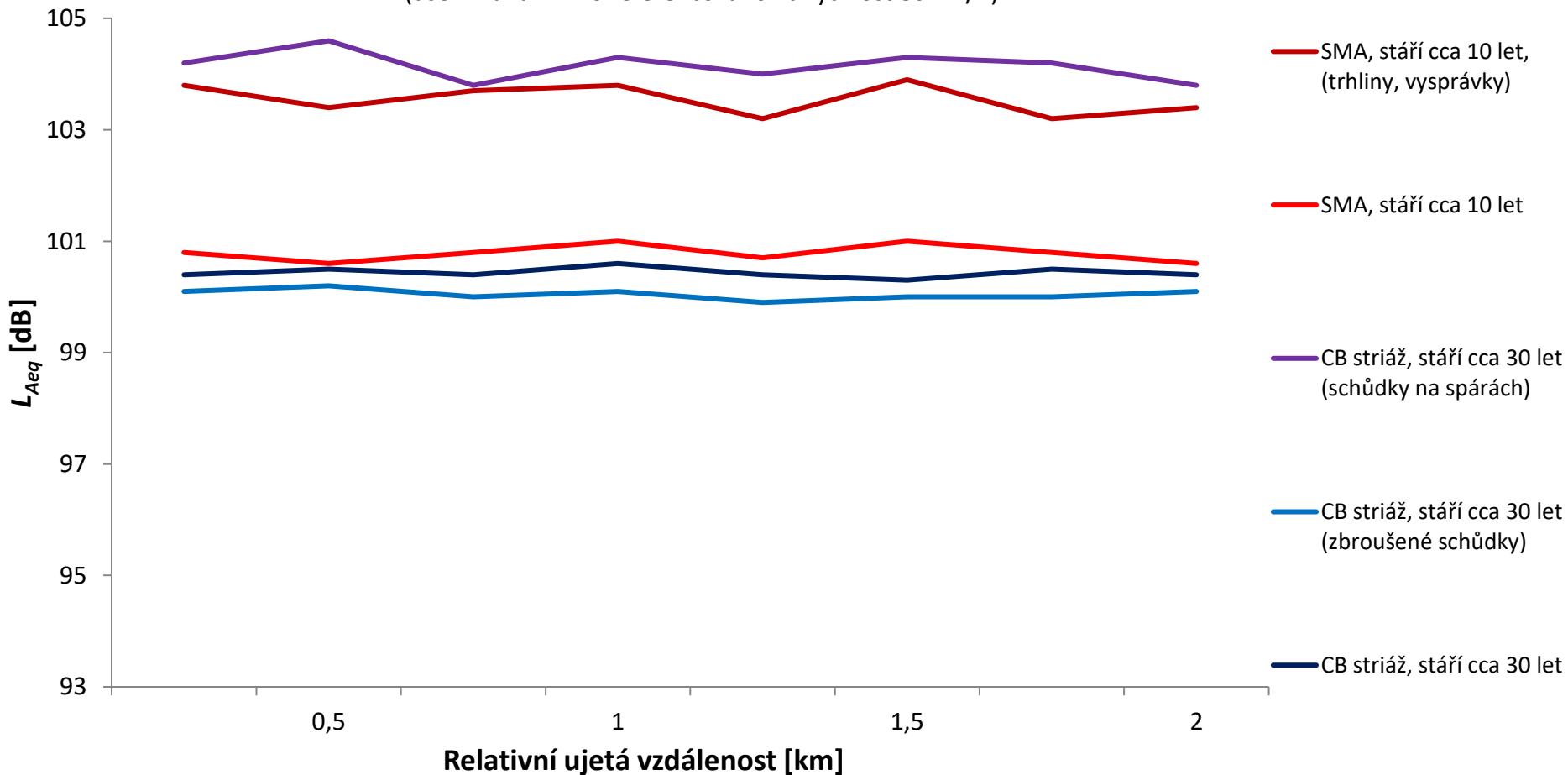
(úsek Praha - Brno referencováno na rychlost 80 km/h)

Referenční ekvivalentní hladina akustického tlaku A

Ukázka hlučnosti povrchů vybraných úseků pozemní komunikace D1

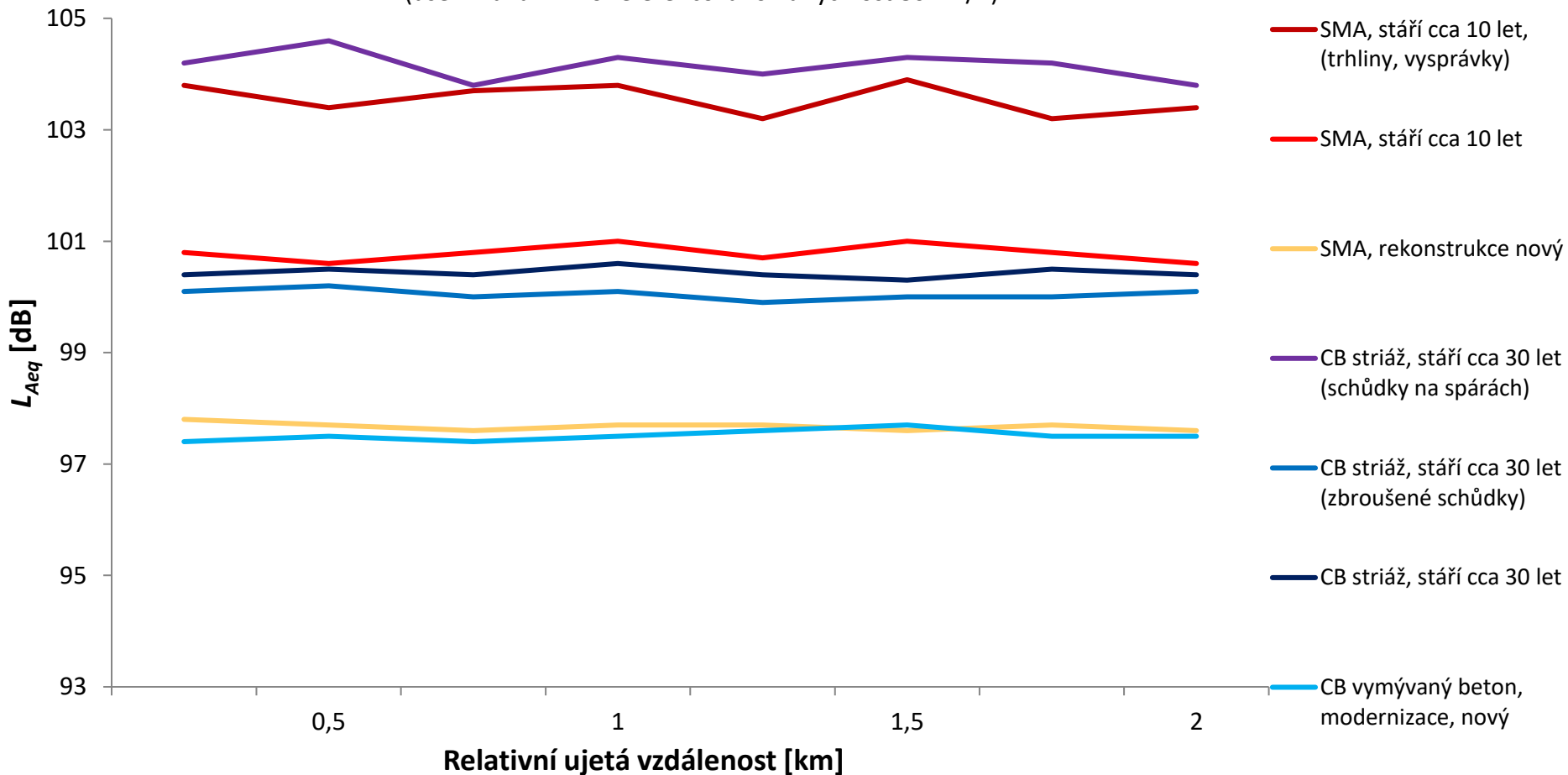
(úsek Praha - Brno referencováno na rychlost 80 km/h)

Referenční ekvivalentní hladina akustického tlaku A

Ukázka hlučnosti povrchů vybraných úseků pozemní komunikace D1

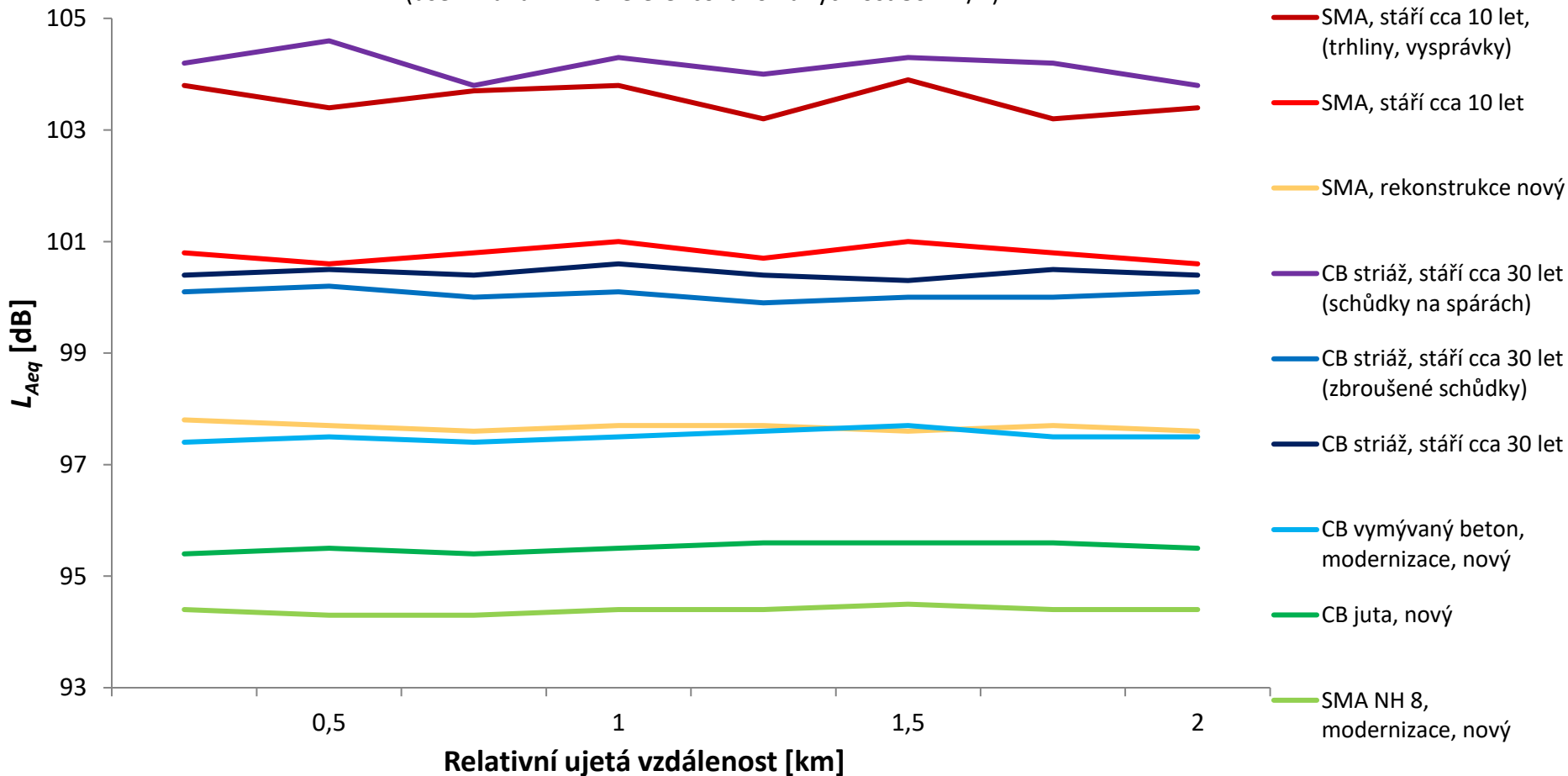
(úsek Praha - Brno referencováno na rychlost 80 km/h)

Referenční ekvivalentní hladina akustického tlaku A

Ukázka hlučnosti povrchů vybraných úseků pozemní komunikace D1

(úsek Praha - Brno referencováno na rychlost 80 km/h)

Obrusné vrstvy se sníženou hlučností

Problematická místa – umístění obrusných vrstev se sníženou hlučností

Projekt ROZVOZ

Nové progresivní technologie, které vyhovují předpisu TP 259 zde máme jen velmi krátkou dobu (jelikož ne všechny obrusné směsi splňují podmínky TP 259) a **dlouhodobé hodnocení, respektive posouzení po dobu celé očekávané životnosti není dosud možné provést, i proto TP 259 v současné době nepředepisují hodnoty stanovené po víceletém období od vlastní pokládky asfaltové směsi pro obrusnou vrstvu se sníženou hlučností.** Ovšem v současné době již máme jednoznačný postup, definovaný v TP 259, jak tyto rozvíjející se technologie nových obrusných vrstev se sníženou hlučností hodnotit, monitorovat i dlouhodobě nezávisle posuzovat z hlediska vývoje akustické charakterizace a to včetně posouzení prováděné údržby.

- Název projektu: Rozvoj území s využitím nízkohlučných vozovek.
- Řešení: 01/2019 - 12/2022.
- Cíle: Ocenit dlouhodobost, míru snížení hlukové zátěže a změnu externích nákladů při využití nízkohlučných vozovek.

Měření pozemních komunikací metodou CPX

Podmínky metody malé vzdálenosti – CPX

V průběhu měření se kontinuálně zaznamenává:

- **Hladina akustického tlaku** na každém z měřících mikrofonů (minimálně 2) **v pravé jízdě pomalého pruhu** pozemní komunikace
- **Rychlost jízdy** v každém měřícím úseku (doporučeno GPS)
- **Teplota okolního vzduchu** v každém měřícím úseku
- **Teplota povrchu** v každém měřícím úseku (doporučené)
- **Video** (kamerový záznam) čelního pohledu z měřícího vozidla a okolí měřící referenční pneumatiky (doporučené)

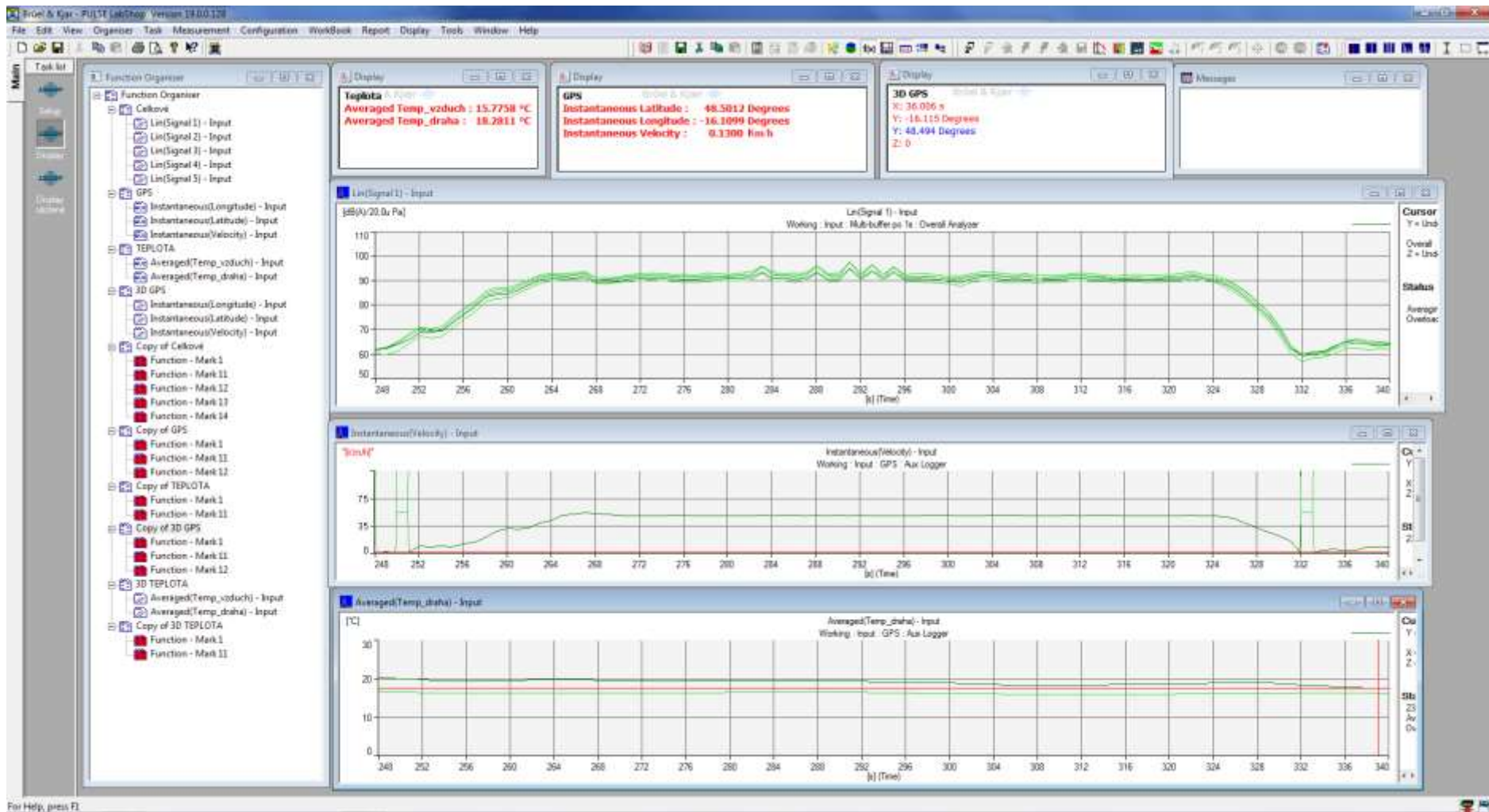
Pro měření je nutné:

- Použít **měřící systém splňující podmínky ISO 11819-2** (potlačení nechtěných odrazů a nežádoucích zvuků – hnací jednotka, brzdy, okolní provoz aj.)
- Použít **zvukový analyzátor**, nebo ekvivalentní měřící systém **splňující požadavky** na přístroje typu 1 dle normy **IEC 61672-1**
- Použít **standartní referenční pneumatiku P1** (Uniroyal Tigerpaw 225/60 R16 SRTT (**ISO/TS 11819-3**), pravidelně měřit její tvrdost, mít ji správně nahuštěnou, zatíženou a zahřátou na provozní teplotu

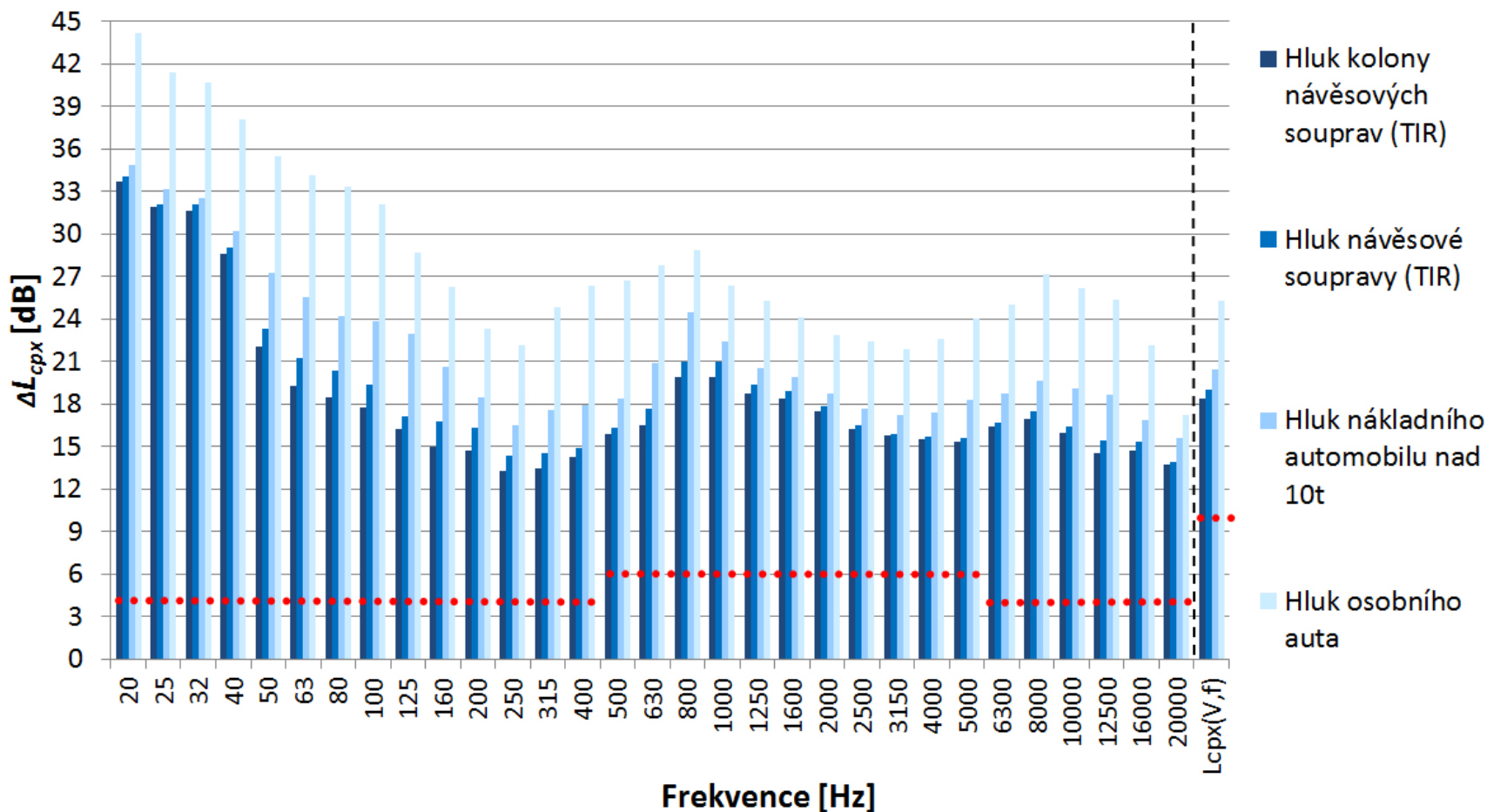
Měření pozemních komunikací metodou CPX

Měření pozemních komunikací metodou CPX

Odstup signálu od šumu (ref. rychlost 80 km/h, povrch ACO stáří 2 roky)

(rozdíl hodnot mezi měřením metodou CPX v daném místě a průjezdem rušivého dopravního prostředku dle kategorie)

Podmínky metody malé vzdálenosti – CPX

- V rámci minimálního kmitočtového rozsahu 315 Hz až 5000 Hz musí zvukoměr splňovat požadavky IEC 61672-1 na třídu 1. Mikrofony musí být typu pro „volné pole“. Použije se příslušný kryt proti větru o průměru alespoň 90 mm. Shoda zvukoměru s požadavky IEC 61672-1 se musí ověřovat alespoň každé dva roky. Ověřování musí provádět laboratoř autorizovaná k provádění kalibrací s návazností na příslušné etalony. Doporučuje se, aby všechny další měřicí přístroje byly kalibrovány alespoň každé dva roky.
- Průměrná rychlost vozidla na měřeném segmentu se musí měřit s maximální přípustnou chybou +/- 1%. Pokud se k měření rychlosti používá pneumatika, nesmí být namontována na poháněnou nápravu. Vždy se musí zaznamenat skutečná měřicí rychlost.
- Přístroje na měření teploty vzduchu a (volitelně) teploty povrchu vozovky musí mít maximální přípustnou chybu +/- 1°C. Měření teploty vzduchu jsou povinná. Měření teploty se musí provádět zároveň s měřením zvuku – trvalá měření teploty. Dává se přednost tomu, aby čidlo měření teploty bylo umístěno na měřicím zařízení. Čidlo se musí umístit 0,5 m až 1,5 m nad úroveň povrchu vozovky.
- **Rozměr pneumatiky 225/60 R 16. Statické zatížení měřicí pneumatiky musí být 3200 N +/- 200 N na pneumatiku. Měřicí pneumatika musí být v nezahřátém stavu nahuštěna na 200 kPa +/- 10 kPa.** Tvrdost pryže ref. pneumatiky se musí měřit nejméně každé tři měsíce. V porovnání s počáteční hloubkou dezénu musí být opotřebení vzorku na běhounu maximálně 1,0 mm.

Podmínky metody malé vzdálenosti – CPX

- Požadavky na měřicí zařízení mají za cíl přiblížit ho co možná nejvíce referenčnímu případu, při kterém **se měřicí pneumatika odvaluje po povrchu vozovky s mikrofony ve volném zvukovém poli**, tj. neexistují žádné odrazy zvuku s výjimkou od povrchu vozovky a bez hluku pozadí.
  - Existují tři zdroje rušivých jevů při přenosu zvuku ve volném poli od pneumatiky k mikrofonu:
    - Hluk pozadí vztahující se k systému – zvuk od tažného vozidla.
    - Hluk pozadí z odlišných zdrojů – míjející vozidla.
    - Příspěvky z nechtěných odrazů od částí systému, jako jsou nedostatečně pohltivé kryty a části systémů odpružení.
- **Měřicí pneumatika nesmí být během měření upevněna na řídicí nebo hnací nápravě.**
- Jakékoliv brzdy v blízkosti měřicí pneumatiky musí být v takovém stavu, aby je bylo možné úplně uvolnit při provádění měření.
- Při návrhu měřicího zařízení by měly být rozměry dostatečně velké, aby umožnily dodržení požadované vzdálenosti mezi mikrofony a odrazivými povrchy, včetně zvukově pohltivých materiálů. (Nežádoucí odrazy mohou vznikat od krytu měřicí pneumatiky od objektů jako jsou nápravy, rámy, držáky mikrofonů aj.)
- Spodek vozidla je obvykle obložen zvukově pohltivým materiálem, aby se vyloučily odrazy zvuku od spodku vozidla.
- U měřicích zařízení s vlastním pohonem, když zařízení není využíváno k měření, mají být používány jiné než měřicí pneumatiky, čímž bude zabráněno jejich nadměrnému opotřebení při brzdění nebo zatáčení. Výjimky jsou přípustné, pokud jsou ujeté vzdálenosti krátké a nedochází-li k prudkému brzdění.
- Má-li hluk pohonné jednotky významný vliv na výsledky měření, je možné účinek během měření omezit jízdou na volnoběh měřicího zařízení. Pak se musí dodržet omezení pro kolísání měřicí rychlosti.

Výsledky měření pozemních komunikací (CPX)

● Závěr

- Pokládka nových progresivních technologií obrusných vrstev se sníženou hlučností v souladu s TP 259 – nově pokládané směsi od roku 2018, vykazující výrazné zlepšení akustických vlastností. Provedená měření v roce 2018 na běžných typech povrchů tuto hodnotu potvrzují. Naměřené údaje odpovídají hodnotám uvedeným v certifikované metodice Ministerstva dopravy „Dlouhodobé hodnocení hlučnosti povrchů vozovek“ (ISBN 978-80-88074-53-3). **Vhodné pokračovat v dalším sledování obrusných směsí připravených v souladu s TP 259. Částečně bude zajišťováno v rámci nového projektu TAČR TL02000258.**
- Čištění povrchů se sníženou hlučností přineslo zlepšení jeho akustických vlastností. **Data dle možností sbírat i nadále vzhledem k omezené údržbě pro získání rozsáhlejší databáze.**
- Dojde ke zvýšení hlučnosti použitím větší velikosti kameniva z 11 mm na 16 mm. Naopak dojde ke snížení hlučnosti při použití menší velikosti kameniva. **Běžných obrusných směsí s velikostí kameniva 8 mm a 16 mm není zatím vyhodnoceno dostatek v reprezentativním počtu! Vhodné rozšířit.**
- Celkově za dobu životnosti běžných povrchů komunikací, např. povrchu ACO nebo SMA, dosahuje změna ekvivalentní hladiny akustického tlaku A styku pneumatika/vozovka úrovně cca 4 dB. Pokud dojde k výraznému porušení vozovky může ekvivalentní hladina akustického tlaku vzrůst navíc o dalších cca 3 – 7 dB.
- Průměrná hlučnost asfaltového koberce mastixového a cementobetonového krytu s povrchem s obnaženým kamenivem první tři roky přibližně stejná. **V rámci projektu MD pokračovat v dlouhodobém sledování hlučnosti v souvislosti s modernizací D1.**
- Do budoucna případné vytvářené předpisy dát do souladu se zjištěnými skutečnostmi a zajištěním návaznosti.

V současné době nelze poskytnout na všechny otázky ohledně akustického chování povrchů pozemních komunikací jednoznačnou odpověď, pro potvrzení či vyvrácení některých závěrů lze doporučit provést opakovaná a nová měření v roce 2019, popřípadě i v dalších letech, pro ověření dlouhodobosti. Pro dlouhodobý monitoring jsou problémem vstupní data k měření (kdy kde se co položí či položilo za obrusnou vrstvu komunikace), nelze mít „na počkání“ dlouhodobá data a charakteristiky hlučnosti povrchů vozovek.

Děkuji vám za pozornost.

Ing. Vítězslav Křivánek, Ph. D.

vitezslav.krivanek@cdv.cz

telefon: +420 601 321 681, +420 541 641 711

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.

Líšeňská 33a, 636 00 Brno

www.cdv.cz